

AFRICKÁ SPOLEČNOST

Pro pochopení fungování současných afrických politických systémů je naprosto nutné proniknout do složité struktury africké společnosti. Každý politický systém je složitou interakcí mezi různými složkami společnosti, odráží a reaguje na jejich potřeby a zájmy. Země, ve kterých je narušena tato vzájemná interakce, se pak projevují jako politicky nestabilní a mocenské elity, aby si uchovaly svou moc, se musí opírat o autoritářské principy vládnutí.

Na rozdíl od ostatních kontinentů a zemí, africká společnost je na první pohled mnohem komplikovanější a složitější. Řada politologů a afrikanistů zdůrazňuje především význam afrických tříd a existenci nejrůznějších etnik při pochopení sociálních kořenů veřejných institucí, ale sociální a materiální život africké společnosti vychází z existence více méně kompaktních politických, sociálních a ekonomických organizací, různých sítí, skupin, asociací a hnutí, které se vytvářely v průběhu jednotlivých století v reakci na různé okolnosti. I když tyto organizace vyjadřovaly nejrůznější zájmy malých či větších skupin obyvatelstva a chovaly se různým způsobem, přesto zformovaly hustou síť sociální, politické a ekonomické komunikace. Tímto tvrzením v žádném případě nepopíráme význam zejména etnických a tribálních vazeb v africké společnosti, ale upozorňujeme na určitou spojitost těchto sociálních skupin s chováním a jednáním africké společnosti.

Sociální skupiny jako základní prvek fungování africké společnosti

Na rozdíl od Evropy, Ameriky či dalších kontinentů základem africké společnosti není individuální přístup ke společnosti, ale sounáležitost s určitou sociální skupinou, v rámci které Afričané vyvíjejí svou politickou, ekonomickou a sociální činnost. V žádném případě se nejedná o široké sociální komunity, přičemž členství v těchto sociálních skupinách vychází z potřeby jednotlivce získat určité sociální zázemí, možnost realizace potřeb, získání určitých výhod a bezpečí. Tyto skupiny se vytvářejí nejrůznějšími způsoby, jednak mohou vycházet z principu užšího krevního příbuzenství, širších příbuzenských vztahů, identity, funkčnosti, vojenské organizace atd.. Lidé se obvykle automaticky nestávají členy těchto sociálních skupin jen díky narození, ale především proto, že tyto sociální skupiny jsou schopny zabezpečit jejich potřeby, zájmy a ochranu. Na druhé straně členové sociálních skupin uznávají personální autority a hierarchii sociálních skupin. A právě tyto sociální skupiny hrají v africké společnosti zásadní význam, i když se na africkém kontinentě setkáváme občas se sociálními akcemi některých afrických tříd či etnik.

Koncept menších sociálních skupin v africké společnosti má hluboké kořeny v tradiční společnosti a nebyl narušen ani v období kolonialismu, protože zaručoval politickou a sociální stabilitu. Navíc určitá separace těchto sociálních skupin plně vyhovovala koloniálním velmocím při šíření jejich koloniální moci (rozděl a panuj) a sounáležitost jednotlivců se sociálními skupinami se projevovala jejich nezapojováním se do jiných sociálních skupin (sociální izolace).

Nicméně i přítomnost kolonialismu měla vliv na formování nových sociálních skupin na venkově a ve městech. Nové metody ekonomické výroby vedly k vytváření zemědělských organizací, imigračních spolků, rozvoj obchodních vztahů vedl ke vzniku obchodních skupin, dokonce ženských organizací. Podobně i ve městech vznikaly nové sociální skupiny, které se objevily až v období kolonialismu, jako odbory, tajné společnosti, etnické a náboženské skupiny a sekty, literární a vzdělávací spolky, sportovní a kulturní kluby atd. Snaha koloniálních úřadů zakazovat či znemožňovat vznik politických organizací vedla k tomu, že sociální skupiny často vyvíjely politické aktivity a že v rámci jejich struktur získávali první zkušenosti budoucí vysocí představitelé národněosvobozeneckého boje. Řada pozdějších významných afrických politických vůdců prošla nejrůznějšími sociálními skupinami, např. Julius Nyerere byl členem Tanganijské učitelské asociace, Nnamdi Azikiwe byl členem Ibo State Union atd. Někdy se tyto sociální skupiny staly i základem politických organizací.

V afrických zemích vznikaly stovky podobných sociálních skupin, které měly prakticky tři základní úkoly:

- reflektovat zájmy, poskytnout identitu a vědomí sounáležitosti svým členům, definovat jejich role a postavení ve skupině, uspokojit jejich potřeby a zabezpečit jejich fungování (možnost získat, kontrolovat a rozdělit zdroje).
- Udržení a zachování sociální skupiny, řada sociálních skupin má jasné mravní kódy jednání a chování, udržují zvyky a tradice, některé obsazují funkce vůdců volbou, dodržuje se princip rotace, rozhodování má často konzultativní charakter
- Sociální skupiny zajišťují interakci s dalšími skupinami v rámci širší ekonomické, sociální a politické struktury. Sociální skupiny spolupracují či soutěží s jinými skupinami při ovlivňování politiky, složení státní moci, politického obsahu systému.

Základní sociální skupiny současné africké společnosti

Jak jsme již naznačili, struktura sociálních skupin je velmi rozmanitá a vyvíjela se po staletí v reakci na nejrůznější okolnosti politického, ekonomického a sociálního života společnosti. Tyto sociální skupiny můžeme rozdělit do tří základních kategorií:

1. Primární skupiny
2. Sociální a ekonomické organizace
3. Náboženské komunity

1. Primární skupiny

Tzv. primární skupiny (klany, rodiny, kulturní asociace, vesnické komunity) mají hluboké sociální kořeny v africké minulosti a dodnes hrají velmi významnou úlohu v africké společnosti. Protože tyto skupiny obvykle vznikají tím, že se do nich jednotlivci narodí (jsou předurčené), označují se jako primární.

Charakteristické pro africkou společnost je jejich vertikální rozdělení, ale prakticky se neseťkáváme s horizontální hierarchizací. Afrikanistika rozlišuje čtyři základní skupiny:

- a) skupiny založené na příbuzenství
- b) skupiny vycházející z teritoriálního principu
- c) tradiční politická uskupení
- d) kulturní příbuznost

1.1. Skupiny založené na příbuzenství (tzv. kinship)

Tzv. kinship zůstávají dodnes jednou z nejdůležitějších sociálních skupin africké společnosti. Kinship v užším slova významu (uzavřený) je pevným základem africké společnosti. Rozšířená rodina, příbuzenské vztahy a klanové vztahy ovlivňují jednání a konání jednotlivce. Dominantním rysem kinship je tzv. patriarchální charakter, i když v některých afrických společnostech např. v Ghaně se zachoval vliv ženské linie na řízení skupin. Např. strýc má větší význam při výchově dítěte než vlastní otec. V řadě afrických společností se zachovávají polygamní vztahy, čímž dochází k posílení vazeb kinship. Příslušnost ke kinship ovlivňuje nejen hodnoty, normy, odpovědnost jednotlivce ke kinship a životní styl, ale vztahy mezi jednotlivci se řídí pravidly, které mají hluboké kořeny v minulosti sociální skupiny. Pokud zobecníme nejzákladnější rysy chování kinship, pak je to skupinová solidarita a úcta ke stáří a starším členům skupiny. Kinship mají i ekonomický charakter, umožňuje členům rodiny získat půdu, organizuje společné práce atd.

1.2. Skupiny vycházející z teritoriálního principu

Kinship jsou velmi často ovlivněny lokalitou své existence. Místo původu je často velmi důležité pro jednání a chování členů kinship. Jestliže kinship směřuje k větší otevřenosti, pak hovoříme o geografické komunitě spíše než o kinship. Tyto sociální skupiny jsou více ovlivněny potřebou spolupráce při výrobě a výměně a souvisí více s podmínkami života v dané lokalitě. V těchto komunitách existuje více kinship a díky historickému vývoji se vytvořily jiné vztahy. Jestliže kinship jsou uzavřené a podporují spíše úlohu identity svých členů, pak vesnické komunity jsou více otevřené a jsou založeny na základě materiálního života a obchodní výměny.

Sounáležitost s vesnickými komunitami se udržuje i v moderní době, když členové těchto sociálních skupin, kteří odchází do města za prací, nadále udržují s vesnicemi úzké vztahy, podporují je finančně i klientelisticky. Vesnické komunity se často stávají základem lokální vlády.

1.3. Tradiční politická uskupení

Kinship a vesnické komunity se v řadě případů opírají o tradiční politické instituce a autoritativní struktury. Vesnické komunity nebo rozšířené rodiny vytvářely rámec pro politické uskupení nebo byly součástí širších politických entit (státy, říše), vytváří své politické formy vládnutí, vesnické náčelníky, náčelnické domy a vesnické rady, které se často staly základem pro vytvoření mocných říší (Ashante, Benin, Buganda, Zulu atd.). Tyto domorodé instituce pomáhají formovat status členů komunity, prestiž, sociální privilegia, podíl na moci. Při příchodu Evropanů do Afriky se kolonizátoři setkávali s různými typy politických struktur, rovnostářskými či elitistickými a v průběhu století přispěli k jejich zániku či naopak je využili pro své kolonizátorské cíle. Z minulosti se tak zachovaly funkce náčelníků, kmenových náčelníků či dalších osob, které používaly moc na základě tradičních zvyků. Tyto elity rozhodovaly o použití půdy, využívaly hodnot vyrobených komunitami, vybíraly daně, sloužily jako soudci a arbitři v místních konfliktech.

1.4. Skupiny založené na kulturní identitě

Některé sociální skupiny se formují na základě jazyka a kulturní sounáležitosti. V koloniálním období vznikaly nejrůznější jazykové a kulturní organizace (Egbe Omo Oduduwa, Asante Kotoko Society a další), které reagovaly na potřebu hlubších kontaktů mezi různými skupinami.

2. Sociální a ekonomické organizace

Sociální a ekonomické skupiny na rozdíl od primárních skupin vznikly, aby vyjadřovaly specifické zájmy některých skupin obyvatel africké společnosti. Tyto organizace mají víceméně horizontální charakter a zahrnují nejrůznější členy africké společnosti, kteří zde hledají zabezpečení svých odborných a profesionálních zájmů, sociálních a ideologických potřeb, seberealizaci, využití volného času atd. Tyto skupiny obvykle vznikají v městských centrech a byly spojeny s růstem koloniálních institucí a oficiálních trhů. V rámci těchto organizací můžeme stanovit následující skupiny:

- a) profesní skupiny
- b) ženské a studentské organizace
- c) další dobrovolné organizace

2. 1. Profesní skupiny

Africká společnost je nejzřetelněji prezentována různými profesními skupinami jako např. asociace dělníků (odborníky), zemědělců, učitelů, právníků, inženýrů, policie, vojáků, podnikatelů a obchodníků. Profesní skupiny obvykle sjednocují vzdělané jednotlivce, kteří usilují o prosazení společných kolektivních zájmů. Nejvíce prominentní africkou profesní organizací jsou advokátské asociace, které sjednocují právníky jednotlivých zemí a sdružují se jak v regionální, tak i kontinentální sekce. Vedle nich mají vysokou sociální prestiž i asociace doktorů, zdravotních sester, žurnalistů, architektů, pojišťovacích agentů a univerzitních učitelů.

Kořeny vzniku těchto asociací můžeme hledat již v koloniálním období, kdy se první vzdělání Afričané začali sdružovat s cílem prosadit své zájmy proti koloniální správě. Tyto profesní skupiny by se obecně daly charakterizovat jako skupiny lidí se stejným povoláním, kteří obvykle získali vzdělání v zahraničí. Vzhledem k jejich nepatrnému počtu v africké společnosti mají tito lidé tendenci se sdružovat a posilovat svou exkluzivitu a sociální postavení. Význam profesních asociací v africké společnosti se výrazně liší a často se odvíjí od finančního zabezpečení a sociálního postavení. (doktoři vs. zdravotní sestry).

Vzhledem k úzké provázanosti na vládní aktivity a často práci ve státním sektoru a veřejných službách, vyjadřují profesní asociace často velmi silné politické postoje. V období dekolonizace profesní skupiny sehrály velmi důležitou úlohu jako nositelé antikoloniálních myšlenek a afrického nacionalismu. Po získání nezávislosti jsou pevnou součástí veřejných záležitostí a patří k nejvýznamnějším a nejsilnějším nátlakovým skupinám. Často jsou nositelé pro-režimní ideologie a nebo naopak tvoří dominantní opoziční sílu. Z těchto důvodů se africké státy pokouší nejednou tyto profesní skupiny ovládnout či alespoň kontrolovat.

Mírně odlišné pozice zaujímají profesní skupiny, které pracují ve státní správě (státní úředníci, policisté, vojáci). Tyto skupiny se rozlišují především podle místa působení. Ne vždy musí vyjadřovat postoje politického režimu. Nicméně skutečnost, že tyto asociace tvoří podstatu státního sektoru, posiluje jejich sociální postavení a často se stávají důležitou mocenskou složkou africké společnosti.

Velmi významnou „profesní“ skupinou jsou náčelníci nebo tradiční autority. V řadě zemí jejich postavení bylo oficiálně potvrzeno (Sierra Leone, Svazijsko, Lesotho, Botswana, Nigérie), včetně vytvoření zvláštních institucí jako např. poradních orgánů vlády, panovníka, prezidenta. V jiných zemích (Ghana, Mosambik, Angola, Guinea atd.) došlo k pokusu vytěsnit tuto profesní skupinu mimo společnost (zakázat ji), ale později dochází k obratu a státní správa využívá tradičních struktur pro úkoly lokální vlády (např. vybírání daní, organizace základního školství atd.).

Poměrně novou skupinou africké společnosti jsou asociace podnikatelů, kteří sdružují maloobchodníky a malopodnikatele. V některých zemích, kde státy vyvlastnily průmysl (Angola, Mosambik, Guinea, Somálsko, Etiopie), je vznik těchto profesních skupin výrazně zpomalen.

Profesní skupiny se chovají velmi podobně. Její členové se obvykle osobně znají, žijí obdobným způsobem ve stejných čtvrtích a oblastech, posílají děti do lepších škol či do zahraničí, dávají přednost výhodám západního životního stylu, mají ve srovnání s ostatními vrstvami africké společnosti poměrně vysoký životní standard. Většinou se nejedná o uzavřené skupiny a jsou otevřené novým členům, kteří splňují obecné podmínky asociace. V rámci asociací se vytváří elitní kultura, která nevychází jen ze vnitřních zdrojů profesní skupiny, ale opírá se i o vnější aspekty jako je vedoucí síla a statut silné nátlakové skupiny, nositele myšlenek národního osvobození, prestižní sociální postavení, vědomí nezbytnosti a nenahraditelnosti pro fungování africké společnosti.

Ostatní profesní skupiny jako např. odborníci, hrají taktéž důležitou úlohu v africké společnosti, ale stávají se spíše důležitým partnerem pro jednání se státem než jako důležitým prvkem fungování společnosti. Odbory vznikaly již v koloniálním období a v jejich řadách často pracovali pozdější významní vůdci národněosvobozenického boje. Po získání nezávislosti došlo k větší institucionalizaci a standardizaci (členské poplatky, stanovy atd.). Odbory se především soustředí na zlepšování pracovních a sociálních podmínek svých členů, méně často na zvyšování mezd a pracovních výhod.

V africké společnosti nalezneme řadu dalších významných profesních organizací jako jsou obchodní síť a organizace obchodníků, rolnické a farmářské organizace atd.

2.2. Ženské a studentské organizace

Další profesní skupiny se liší podle věku a pohlaví svých členů. K těm hlavním patří zejména ženské asociace a svazy žen, které často v africké společnosti zaujímají významné postavení. Existence organizací vycházející z příslušnosti k pohlaví souvisí s tradiční dělbu práce, které se prohloubilo ještě za koloniální vlády, kdy jen muži získávali placené pracovní příležitosti. Ženy se věnovaly pěstování zemědělských plodin a péči o rodinu. Nově vzniklé ženské asociace usilují o změnu svého tradičního postavení v africké společnosti, bojují za novou dělbu práce a větší prosazení žen v politice a státním aparátu. Podle posledních odhadů jen přibližně 15% žen bere za svou práci mzdu.

Postavení žen má v některých oblastech velmi nízkou sociální úroveň, ženy se velmi často stávají terčem sexuálních útoků a znásilnění (zejména ženy Tutsiů ve Rwandě). Gramotnost žen je obvykle výrazně nižší než mužů (kromě Botswany a Lesotha). Nejhorší je sociální postavení v islámských společnostech afrických zemí.

Ženské organizace se dělí do několika základních skupin. Jednak jsou to celonárodní organizace žen, které vznikly obvykle v afrických autoritářských režimech (Ghana, Guinea, Angola, Etiopie, Mosambik) jako podpora politického režimu. Druhý typ vychází ze zaměstnání žen, když např. většina afrických odborů má své ženské sekce, ale existují i speciální asociace zdravotních sester či učitelek. Třetím typem jsou dobrovolnické ženské asociace, které zabezpečují pro ženy různé sociální služby (péče o dítě, sociální síť atd.). Řada těchto organizací je propojena s mezinárodními organizacemi jako je YWCA či jednotlivé církve. Další typ organizací má svůj původ v tradiční společnosti a jejich úkolem je uspokojit lokální potřeby pracujících žen. Od dobrovolnických svazů se liší větší spontanitou při svém vzniku, jsou součástí určitých lokálních komunit. Pátý typ organizací je ovlivněn feministickými teoriemi, kdy vysoce vzdělané africké ženy usilují o dosažení rovnoprávného postavení v africké společnosti. Posledním typem organizací jsou ženské skupiny, které se aktivně účastnily národněosvobozenického boje jako např. ženská sekce ANC či SWAPO.

Samostatnou skupinu hrají mládežnické organizace, které taktéž vycházejí z tradiční struktury africké společnosti. V koloniálním období mládežnické organizace vyjadřovaly často protikoloniální postoje a podporovaly národněosvobozenický boj. V řadě případů se mládežnické organizace podílely na vzniku prvních národněosvobozenických hnutí. Po získání nezávislosti studentské organizace jsou poměrně vysoce politicky angažované a dokáží často ovlivnit veřejné mínění.

2.3. Další dobrovolnické organizace

Kromě výše zmíněných organizací se v africké společnosti setkáváme s řadou dalších dobrovolnických organizací, které se liší svým vznikem, členstvím, působením a zájmy. Jedná se o různé vesnické organizace, sportovní, literární a vzdělávací kroužky, debaťní kluby, organizace na ochranu lidských práv a svobod, pouliční gangy, kriminální skupiny atd. Většinou se tyto organizace zaměřují na vyplnění volného času svých členů.

3. Náboženské komunity

Africká společnost zahrnuje velké množství organizací, komunit, spolků, které se spojují na základě svého příslušenství k různým typům náboženství. Africká společnost vedle sebe zahrnuje tradiční africká náboženství, islám, různé formy křesťanství a většina těchto náboženství má i svůj odraz v organizačních strukturách. Náboženské organizace jako národní křesťanské rady, muslimské rady, katolické organizace sehrály velmi často významnou úlohu v období národněosvobozenického boje a někdy vyvolaly i protikoloniální povstání, zejména když se kolonizátoři snažili o násilné potlačení některých místních církví ve prospěch křesťanství.

Etnické a tribální skupiny

Jak již bylo naznačeno, etnické a tribální skupiny hrají významnou úlohu ve formování africké společnosti, mají vliv na její fungování či krize. Existence rozdílných etnických a tribálních zájmů mnohdy vede k politické nestabilitě, která se často projevuje velmi násilnými prostředky (etnické čistky). S etnickými problémy se však nepotýkají jen africké národy, ale jak ukazují moderní evropské dějiny, tato problematika ovlivňuje vnitropolitický vývoj Velké Británie, Španělska, Belgie, Balkánu, post-sovětských republik atd.

Definice etnické skupiny vychází z tvrzení, že se jedná o komunitu lidí, kteří jsou přesvědčeni, že mají společnou identitu a společný osud vycházející z jejich původu, příbuzenských vztahů, tradic, kulturní jedinečnosti, sdílené historie a obvykle i jazyka. Etnika se opírá více o původ a rodové linie než o geografické vymezení národa. Označení etnické skupiny se často používá k odlišení jedné skupiny od druhé na specifickém území. Často se hovoří o etnických skupinách jako malých komunitách uvnitř větší společnosti.

Vznik „kmenů“

Tribalismus je specifický termín pro vysvětlení některých politických událostí v Africe. Část afrikanistů se přiklání k názoru, že africké kmény jsou spojeny s předkoloniální minulostí, přičemž se opírají o historickou

loajalitu členů kmenů. Domnívají se, že v procesu modernizace africké společnosti se tribální vztahy ukáží zbytečné a postupně odumřou. Tribalismus je podle nich také možné překonat růstem národního uvědomění a současné tribální konflikty považují za přirozené.

Toto pojetí tribalismu se pak nesnaží o pochopení současných tribálních (etnických) konfliktů, protože jsou automaticky vysvětlovány dlouhými historickými konflikty mezi kmeny, nevraživostí a starými historickými křivdami. Nicméně při hledání současných etnických konfliktů v Africe je nutno sledovat současné příčiny a okolnosti, které vyvolaly tyto krvavé střety. Rwandská krize se může vysvětlovat jako přirozený tribální konflikt mezi Hutu a Tutsii, který má své hluboké historické kořeny, ale skutečné důvody je zřejmě nutno hledat v přelidnění těchto oblastí, nedostatku volné půdy, pádu světových cen kávy, ekonomického propadu, které pak díky dřívější německé a belgické politice privilegování menšiny Tutsiů a jejich prosazení v sociální hierarchii našly hlavní cíl genocidy.

Dějiny africké společnosti ukazují, že termín tribalismus je termínem spíše politickým, který má vysvětlovat některé politické události na africkém kontinentě. Afričané se v minulosti vždy spíše identifikovali s etnickou a sociální skupinou, než s kmenem. Z pohledu sociálních skupin bychom mohli hovořit v souvislosti s termínem kmen o tradičních politických skupinách, protože charakteristika fungování kmene jasně odpovídá této sociální skupině. Tribalismus se nestal jen politickým heslem kolonizátorů, ale po získání politické nezávislosti ho převzali i někteří vůdci národněosvobozeneckého boje, kteří proti němu vystupovali jako oponentu zformování afrického národa. Nicméně z jejich pohledu se dá konstatovat, že tribalismus byl často používán jako synonymum pro etnické skupiny.

Etnické skupiny a současná africká společnost

Ve všeobecném povědomí lidí převažuje názor, že etnicita má zjevně negativní náboj a že je hlavní překážkou při budování moderního státu, ale africká politická praxe ukazuje, že ne vždy tomu tak je. Např. v období one-party state právě jen etnické skupiny byly schopny udržet vysoký stupeň pluralismu a zastoupení v politickém systému těchto zemí.

Vzhledem k praktické neexistenci africké občanské společnosti se musí politické elity dnes opírat o různé etnicko-regionální skupiny, musí se snažit o určité proporční zastoupení těchto skupin ve státním aparátu, armádě a opírá svou mocenskou legitimitu právě o tyto etnicko-regionální skupiny. Stát se musí hledat oporu těchto silných etnických skupin, které na druhé straně úzce spolupracují se státní byrokracií, zejména aby uspokojily potřeby svých členů. Tento vztah mohou narušit tři hlavní problémy, zejména když stát není schopen (nebo si nepřeje) udržovat rovnováhu mezi etnickými skupinami v rámci státu, masivní neúčinnost této vlády a za předpokladu, že stát realizuje jen omezený stupeň zastoupení těchto skupin ve společnosti.

Africké skupiny a třídy

V posledních desetiletích se někteří (marxističtí) politologové snaží řešit africké politické konflikty na základě třídních rozdílů. Afričtí politici a většina sociálních vědců odmítala přijat názor, že za africkými konflikty je nutno hledat konflikty třídní a spíše zdůrazňovali etnické rozdělení nebo existenci kulturního pluralismu. Oficiální africké vlády odmítaly myšlenku třídní společnosti jako naprosto nepřijatelné tradicím a zvykům africké společnosti. Nicméně politologové vycházející z marxistických a neomarxistických teorií a teorií strukturální závislosti zdůrazňovali vliv koloniální vlády a zapojení afrického hospodářství do světové ekonomiky, což ve svém důsledku přispělo k rozdělení africké společnosti na sociální skupiny a třídy se všemi jejími třídními konflikty a bojem za třídní zájmy.

Většina politologů se shoduje, že proces formování společenských skupin a tříd není v africké společnosti doposud dokončen a že doposud existuje jen slabá třídní diferenciaci. Zejména sovětské autoři se snažili odmítnout konflikty na základě etnicity jako irelevantní a kontrarevoluční, na druhé straně konzervativní politologové zmenšovali (odmítali) význam existence sociálních skupin a tříd.

Současná moderní africká společnost navzdory velkým rozdílům od evropské sociální struktury produkuje podobné sociální skupiny a třídy. Pokud použijeme termín africká buržoazie, pak dnes zahrnuje různé dominantní skupiny nového afrického řádu, které nemusí být vždy propojeny podle marxistické teorie s vlastnictvím výrobních prostředků. Africkou buržoazií spíše spojuje životní styl, politická filozofie, vysoká životní úroveň, často doprovázená vyšším vzděláním. Africká buržoazie pak kromě typických podnikatelů zahrnuje i politické elity, vedoucí byrokratické a polovládní struktury, zaměstnance nadnárodních společností, obchodníky, majitele půdy, plantážníky, vysoce postavené jednotlivce (právníky, účetní atd.). Někteří politologové hledají rozdíly mezi státní a soukromou buržoazií s ohledem na jejich přístup k politické moci.

Sociální teorie hovoří i o dalších sociálních skupinách jako je maloburžoazie, proletariát a rolnictvo. Tyto skupiny jsou v africké společnosti velmi heterogenní. Tzv. africká maloburžoazie se výrazně liší podle stupně příjmů, vzdělání a profesí, většinou se jedná o drobné pronajímatele pozemků, obchodníky, dopravce, finančníky, poradce, stavitele, pracovníky komunikací a vzdělávacích institucí. Africká maloburžoazie se vyznačuje větší sociální mobilitou než dělníci a rolníci, když se pokouší využít všech příležitostí ke zvýšení kvality svých životů.

Podobně ani dělníci a rolníci se doposud nezformovali v uzavřené sociální skupiny či třídy., což se v politické praxi projevuje menší agregací jejich politických cílů a třídních zájmů.